

La nova Lleialtat, més a prop

Al carrer Olzinelles número 31, s'erigeix un edifici excepcional: La Lleialtat Santsenca. És excepcional per tres motius. Primer, perquè -fins l'any 1936- va acollir la seu de la cooperativa obrera de consum La Lleialtat Santsenca, que va ser tot un referent al barri de Sants. Segon, perquè es tracta d'una joia

noucentista, obra de l'arquitecte Josep Alemany, autor d'altres edificis emblemàtics com la façana d'El Molino. I tercer, perquè el veïnat de Sants i diverses entitats fa mesos que reivindiquen que aquest edifici, de titularitat municipal, es converteixi en un espai per a usos socials i no en un cau d'oficines.

A la Segona jornada de les cooperatives de Sants, que va tenir lloc el 25 de setembre, es va presentar la campanya Recuperem la Lleialtat Santsenca, en primer pla, la maqueta del projecte

- Albert Garcia

Marta Salinas
bonviure@setmanaridirecta.info

Sants és un barri cooperatiu. Ho és ara, amb projectes com La Ciutat Invisible, la Teteria Malea o Pim Pam Films, i ho era abans, amb experiències com La Igualtat, La Formiga Obrera o la mateixa Lleialtat Santsenca, per esmentar només alguns exemples. La tradició cooperativa de Sants, l'expliquen nombrosos documents que es guarden als arxius i biblioteques. I l'explica, també, el mateix veïnat de Sants: al barri, encara hi ha gent gran que pot relatar en primera persona anècdotes de les cooperatives d'aquells anys. I l'expliquen, finalment, els immobles que encara existeixen i que van albergar antics projectes autogestionats, com el de la Model del Segle xx -que es pot veure al carrer Alcolea cantonada amb Violant d'Hongria- o el de La Popular Santsenca -al carrer Premià, 15. Aquest darrer edifici del carrer Premià -actual domicili de la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya i d'altres entitats vinculades amb el coo-

perativisme- data de 1872 i també va ser la seu de les cooperatives l'Empar Obrer i La Flor de Maig.

La nova Lleialtat

L'immoble de La Lleialtat Santsenca que vol recuperar el veïnat de Sants és de propietat municipal i està catalogat com a equipament protegit. Té 1.600 metres quadrats i fa més d'un any que està abandonat. L'any 2009, una trentena d'entitats, col·lectius i persones a títol individual van començar a fer passos per recuperar l'edifici i convertir-lo en un centre de recursos veïnal, cultural i cooperatiu. Amb l'objectiu de concretar al màxim el projecte, van constituir un grup de treball i van organitzar diversos tallers. Durant aquestes trobades, totes les participants van poder expressar les seves necessitats d'espai i, a partir d'aquí, van dissenyar la proposta d'usos del futur edifici.

Com serà la nova Lleialtat? Segons han consensuat el veïnat i les entitats, la planta baixa tindrà un bar, una sala d'exposicions i un espai polivalent per fer xerrades, presentacions de llibres, actua-

cions musicals, etc.; també acollirà una cooperativa de consum i un magatzem. Al primer pis, hi haurà espais per a la creació artística, una cuina, una barra, sales de reunions i d'estudi, espais per desenvolupar projectes econòmics alternatius, una biblioteca, un centre de documentació, una ludoteca, sales destinades a la crianga compartida, als col·lectius joves, etc. La voluntat és que la majoria de zones siguin dinàmiques i polivalents.

Després de concretar els usos, el grup de treball està definint el model de gestió. Es té clar que la nova Lleialtat serà gestionada per les pròpies entitats, però falta concretar la fórmula jurídica que hi haurà al darrere. I també la fórmula de finançament. Paral·lelament, s'ha engegat la campanya Recuperem la Lleialtat Santsenca. Tal com explica la gent que la impulsa, el projecte de recuperació va molt més enllà d'omplir els 1.600 metres quadrats de l'edifici; es tracta, sobretot, d'aprofitar la memòria cooperativa del passat per construir noves experiències de cooperació social basades en l'ajuda mútua, l'auto-gestió i la solidaritat.

Quatre apunts sobre La Lleialtat

L'edifici de La Lleialtat Santsenca que avui es vol recuperar és una mostra de l'eclosió del cooperativisme que va viure el barri de Sants des de finals del segle XIX fins a la Guerra Civil. L'exposició *Memòria cooperativa*, dissenyada i concebuda per La Ciutat Invisible, ens endinsa en l'ambient cooperativista d'aquella època: "Les cooperatives de consum de barri no només van esdevenir mitjà mancomanat de distribució d'aliments sense intermediaris, sinó que van ser espais de sociabilitat i aprenentatge (grups de teatre, corals, biblioteques, idiomes, salut) i van impulsar polítiques socials pels seus associats, com ajudes a la jubilació o en cas de malaltia. Moltes d'elles tingueren moneda pròpia i els seus membres participaren en la vida social i política del país".

La Lleialtat Santsenca, en un principi ubicada al carrer Callao, es va traslladar al carrer Olzinelles l'any 1927, en un edifici que va projectar l'arquitecte Josep Alemany i que constava de dues plantes i terrat. A la planta baixa, hi havia la botiga de queviures, el magatzem i el forn de pa; a la planta principal, el cafè, la sala de juntes, el teatre, la secretaria i una biblioteca; a més, disposava d'un gimnàs amb banys i vestuaris.

Per les seves dimensions, La Lleialtat Santsenca va jugar un paper cabdal en el moviment cooperativista del barri de Sants. Va ser una cooperativa de consum molt important i, alhora, va desenvolupar una activitat cultural intensa i també va acollir actes polítics. Amb els anys, La Lleialtat Santsenca va arribar a oferir prestacions socials que l'Estat no donava. Tot apuntava cap a la construcció d'una societat cooperativa autònoma, sense dependències de l'Estat ni del mercat. Però la victòria feixista de 1939 ho va estroncar tot. Als anys 50, quan l'edifici ja havia passat a mans privades, es va instal·lar la fàbrica de torrons Viar a la planta baixa i, al primer pis, la sala de ball *Bahia*. Més endavant, aquesta sala es convertiria en la discoteca *Rainbow*. L'any 1988, l'Ajuntament va clausurar el local, que va quedar abandonat fins que, el 2006, va ser ocupat per l'Espai Alliberat per la Cultura com un espai destinat a la cultura lliure. L'any 2009 es va produir el desallotjament.